

НЯКОИ КОМЕНТАРИ ПО ПОСЛЕДНИТЕ ИЗМЕНЕНИЯ НА ЗАКОНА ЗА ВОДИТЕ

адв. Адриана Начева - съдружник

Реализацията на проект в сферата на ВЕИ, предполага работа в различни и самостоятелни по своята същност дейности, които от своя страна са регулирани от широк кръг нормативни актове. С цел въвеждане на европейските правни норми, законодателството ни динамично се променя, в това число променя се и режима за реализация на инвестиционни намерения в сферата на ВЕИ. Тази динамика в нормативната уредба несъмнено пречи на инвеститорите при съставяне на дългосрочни инвестиционни програми за реализация на проекти в България, каквито от своя страна несъмнено са необходими, имайки предвид размера на вложените капитали. Затова, изисква се добро познаване на приложимите законодателни текстове, взаимовръзката между тях и постоянно проследяване на новите законодателни решения.

Предвид сериозността и последиците, които ще предизвикат, ще се спра върху последните законодателни промени в областта на инвестициите във водноелектрически централи (ВЕЦ). Несъмнено тази е най-тежка в административно отношение инвестиция в областта на ВЕИ, включваща приложение на цялия споменат законодателен пакет. Съществена е и извършената законодателна промяна, доколкото е неясно, позволява ли законодателят реализацията на подобни инвестиционни намерения.

През март месец 2010, Министерът на МОСВ утвърди със Заповеди Планове за управление на речните басейни в България. Плановете са разработени по повод Директива 2000/60 ЕС от 23.10.2000 г. установяваща рамка за действията на общността в областта на политиката за водите. С посочените планове се предвидиха мерки за опазване на околната среда на реките в България. В същото време с тях, като цяло се забрани въвеждането в експлоатация на ВЕЦ, които към датата на влизане в сила на съответния план, нямат издадено разрешително за строеж по ЗУТ. Това означава, че реализацията на всички инвестиционни намерения за изграждане на ВЕЦ, които към настоящият момент не са достигнали фазата Разрешение за строеж е спряна. В утвърдените Планове за управление на речните басейни не са отразени в цялост издадените и валидно действащи на територията на съответния басейн разрешителни за водовземане, както и не е указано, как ще бъдат реализирани тези придобити правата и какъв ще е правният им статут за напред, като се има предвид, че са законосъобразно издадени и валидно действащи индивидуални административни актове.

Случва се следното: инвеститор е извършил предвидените в закона действия, като в резултат се е сдобил с права за повърхностно водовземане (разрешително за водовземане). За целта е извършил и определени инвестиционни разходи, в различен размер, с оглед сериозността на инвеститора. Въпреки това, последният няма да може да реализира придобитите си права по реда на Закона за водите, независимо от факта, че те са валидно действащи, по причина на впоследствие въведената с Плановете за управление на реките обща забрана за изграждане на ВЕЦ. Тук следва да се отбележи и факта, че в плановете се говори за ВЕЦ по принцип, без да се отчитат технологичните им разлики.

По-късно тази година, през месец август беше публикувано в ДВ, бр. 61 от 06.08.2010 г. последното изменение на Закона за водите - основополагащ нормативен акт в инвестицията ВЕЦ, предвид правата, които дава във връзка с ползването на водите. С това изменение на Закона, а

вероятно и с цел да се скрепят и по законодателен път забраните предвидени в Плановете за управление на речните басейни, се въведе забрана за водоземане от повърхностни води за производство на електроенергия, което в същността си представлява забрана за изграждане на ВЕЦ. В чл. 118ж от ЗВ са уредени хипотезите на забрана, както следва:

- при каскадно изграждане на деривационен и руслов тип водноелектрически централи;
- когато средномногогодишното водно количество в реката е по-малко от 100,0 л/сек;
- на по-малко от 500 м преди и след пункт за мониторинг на повърхностните води или изградени хидротехнически съоръжения;
- когато тази част от реката попада в защитените територии и зони за защита, обявени за опазване на местообитания и биологични видове, в които поддържането или подобряването на състоянието на водите е важен фактор за тяхното опазване.
- когато са въведени ограничения и забрани в плана за управление на речните басейни, свързани с опазване на околната среда по отношение на количеството и качеството на водите;
- когато не е осигурена хидравличната непрекъсваемост на реката.

Видно е, че посоченото изброяване е прекалено обширно, като достатъчно е да е налице само една от изброените хипотези за да не може да се стартира инвестиция в сферата на ВЕЦ. Всъщност почти не съществува място по речните басейни в България, в което да не е налице поне една от така изброените хипотези. Факт е, че почти всички реки в границите на Република България попадат в защитени зони за защита на природни местообитания. Така, че неизбежно е заключението, че с така въприетия текст, законодателят пречи на реализацията на нови ВЕЦ, както и като цяло на развитието на хидроенергетиката и оползотворяване хидроенергийния потенциал на водите. В този смисъл основателни са притесненията на инвеститорите в сферата на ВЕЦ, какво ще се случи с техните вече планирани инвестиции, в които са вложили не малки на стойност капитали.

Вярно е, че законодателят е приел в Преходните и заключителни разпоредби (ПРЗ) към Закона за изменение и допълнение на Закона за водите текста на § 146, ал. 2. Съгласно този текст, **всички издадени до влизането в сила на този закон разрешителни, освен тези за изземване на наносни отложения, се привеждат в съответствие с изискванията на закона при първото им изменение или продължаване.** Текста означава, че за всяко издадено и валидно действащо разрешително предстои извършване на преценка относно съответствието на същото с новите текстове на закона. На пръв прочит текста води до извода, че никое от съществуващите разрешителни няма да бъде отменено и/или прекратено, а само ще бъде съобразено с новите изисквания. От друга страна при по-задълбочен анализ се оказва, че използваното словосъчетание „привеждат в съответствие” далеч не означава, че инвеститорите ще могат да реализират със 100 % сигурност придобитите си права по вече издадените им Разрешителни за водоземане. Това е така, тъй като законодателят не дава указания на компетентните органи, нито им предоставя методика, как и с оглед преценката на кои обстоятелства да бъде извършвано привеждането в съответствие на действащите разрешителни с новия закон. Не е ясно как и на основание на какви документи и доказателства ще се установява наличието или липсата на съответствие между правата по съществуващите разрешителни за водоземане и новите Планове за управление на речните басейни и съответните нови законови текстове. Дали основа за преценката няма да бъде само

съществуващата обща забрана по чл.118ж от ЗВ и забраните предвидени в Планове за управление и привеждането на действащите разрешителни с тях?

Няма как да не се отбележи факта, че издаването на разрешителните по ЗВ се предхожда от процедури по оценка на въздействието върху околната среда и оценяване съвместимостта на инвестиционното предложение с целите за охрана на съответните защитени зони. Щом е издадено разрешение по ЗВ, предполага се, че посочените процедури са завършили с положителна оценка за реализацията на инвестиционното намерение, т.е. с оценка, че последното не е в противоречие с екологичното законодателство. Тази оценка е скрепена с влязъл в сила административен акт. Каква е силата на тези документи към днешна дата, в преценката за преодоляване на общо въведената забрана? Какви правомощия в оценяването на различните аргументи и документи ще имат компетентните органи? Ще могат ли, например, да извършват или да възлагат допълнително оценяване на риска от увреждане на съответната защитена зона и въобще нужно ли е такова допълнително оценяване, при наличие на влезли в сила административни актове? Как ще преценяват изграждането на ВЕЦ каскадно ли е или не когато липсва легално определение на този термин. Ще могат ли да оценяват влиянието на различните видове ВЕЦ върху конкретно защитаваните фактори – отток на водите, засушаване на реките, влияние върху защитени местообитания и др. Т.е. като цяло налице е неяснотата на закона, която ще рефлектира в работата на компетентните органи от една страна и от друга страна ще попречи за реализацията на инвестиционните намерения.

С оглед на въведените общи забрани принципно за ВЕЦ, следва да се има предвид, че в техническо отношение ВЕЦ биват различни видове. Тези различия изрично са предвидени в Наредба № 14 от 15 юни 2005 год., издадена от Министерство на регионалното развитие и благоустройство (МРРБ) и Министерство на енергетиката и енергийните ресурси (МЕЕР), сега МИЕТ. Разделянето на ВЕЦ на под видове е проведено от Наредбата на база на няколко критерия: мощност, схема на хидроенергийния обект, експлоатационен режим. Така съгласно чл.37 от Наредбата, ВЕЦ могат да бъдат с мощност от под 5 MW до над 100 MW. Съгласно чл.39 в зависимост от схемата на хидроенергийния обект ВЕЦ са: руслови, подязовирни и деривационни централи. Това различие, обаче не е предвидено да се отбелязва и взема предвид в оценката на въздействието на съответното намерение за изграждане на ВЕЦ. Единствено в механизма на формиране на преференциалните цени, тези различия на ВЕЦ в техническо отношение са отчетени от органа. Разликата не е маловажна и следва да се отчита при преценяване на общото им въздействие. В тази връзка, биха могли да се предвидят и съответни законодателни решения.

На последно място не следва да се забравя и общо проведения в европейското законодателство принцип за осигуряване на съгласуваност между целите за опазване на околната среда и процедурите по оценка, планиране и лицензиране на инсталации за енергия от ВЕИ. Държавите-членки следва да спазват мерките за защита на околната среда, като именно в тази връзка отчитат приноса на ВЕИ централите за изпълнение на целите в областта на околната среда и изменението на климата, особено в сравнение с инсталациите за енергия от невъзобновяеми източници.